

પાણીની શોધ

— ડૉ. રક્ષાબહેન મહેતા

રામુની શાળા ઘરેથી દૂર. રામુ રોજ ચાલતો ચાલતો શાળાએ જાય. હંમેશાં શાળાએ સમય કરતાં પંદર મિનિટ વહેલો પહોંચે. શાળામાં સુંદર મજાનાં વૃક્ષો અને બગીચો હતો. શાળાના એક ખૂણામાં પાણીની ટાંકી હતી. રામુ વહેલા જઈ પાણીની ટાંકીમાં નળથી પાણી ભરી વૃક્ષોને પાતો. પાણી પાયા પછી રામુ વૃક્ષો સામે ટગર ટગર જોયા કરતો. પાણી મળતાં જ વૃક્ષોને થતી ખુશી જોવામાં તેને આનંદ આવતો. વૃક્ષોનો આનંદ જોઈ તે દોડતો પાણીની ટાંકી પાસે પહોંચતો અને પગે લાગીને મનોમન કહેતો, “પાણીની ટાંકી તારો ખૂબ ખૂબ આભાર. જો તું ન હોત તો આ મારાં વૃક્ષો કેવી રીતે ખુશ રહે ! અરે, હું પણ ધરાઈને પાણી ક્યાંથી પીતો ?”

એક દિવસ રજાના દિવસે રામુ ખેતરે ગયો. તેણે જોયું કે આખો વગડો સુકો ભઠ પડ્યો છે. વૃક્ષોનાં પાન પણ પીળાં પડી ગયાં હતાં. અરે કેટલાંક વૃક્ષો તો સુકાઈ ગયાં હતાં. રામુને વૃક્ષો પર ખૂબ દયા આવી. તેની આંખોમાંથી બોર બોર જેટલાં આંસુ પડવા લાગ્યાં. એટલામાં રામુની મા આવી. તેણે રામુને રડતો જોયો, તેણે પૂછ્યું, ‘અરે રામુ બેટા તું કેમ રડે છે ?’ રામુએ કહ્યું, ‘મા આ વૃક્ષો સૂકાં કેમ ?’

માએ કહ્યું, ‘જો રામુ, છેલ્લાં બે વર્ષથી વરસાદ પડ્યો નથી. વરસાદ ન પડે તો પાણી ન મળે અને પાણી ન મળે તો વૃક્ષોની તો શું આપણી પણ એ જ હાલત થાય.’

રામુએ કહ્યું, પણ મા, લોકો કપડાં ધોવા માટે, પોતાના નહાવા માટે, ઢોરને નવડાવવા માટે કેટકેટલું પાણી વાપરે છે ? શું તે બચાવી ન શકાય ?’

માએ કહ્યું, ‘જરૂરથી બચાવી શકાય પણ તે માટે બધામાં સમજ હોવી જોઈએ.’

રામુએ વિચાર્યું કે આ ન ચાલે. ગમે તેમ કરીને મારે પાણીની શોધ કરવી પડશે. રામુ તો સીધો સીમમાં પાણીની શોધમાં નીકળી પડ્યો.

રામુ તો જતો હતો ત્યાં રસ્તામાં એક કૂવો આવ્યો. રામુ કૂવા પાસે ગયો. તેણે જોયું તો કૂવામાં એક ટીપું પણ પાણી ન મળે.

કૂવામાંથી અવાજ આવ્યો, ‘અરે રામુ તું ક્યાં જાય છે ? રામુએ કહ્યું, ‘ભાઈ કૂવા, હું પાણીની શોધમાં જાઉં છું.’ કૂવાએ દયામણું મોં કરીને રામુને કહ્યું, ‘જો રામુ, હું આખા ગામને પીવાનું પાણી પૂરું પાડતો હતો. આજે મારી પાસે એક ટીપુંય પાણી નથી. તું મારા માટે પાણી લેતો આવજે ને.’

રામુએ કહ્યું, સારુ !

રામુ ત્યાંથી આગળ ચાલ્યો. રસ્તામાં એક વાવ આવી. વાવ ખૂબ ઊંડી હતી. રામુએ તેનાં પગથિયાં વડે અંદર ઊતરવાનું કર્યું. રામુ છેક નીચે વાવના તળિએ પહોંચ્યો. વાવમાં પાણીનું એક ટીપુંય ન મળે. વાવમાંથી અવાજ આવ્યો. અરે રામુ, તું ક્યાં જાય છે ?

રામુએ કહ્યું, અરે વાવબાઈ ! હું પાણીની શોધમાં જાઉં છું.

વાવે કહ્યું, રામુ હું આવતા જતા મુસાફરોને પાણી પાતી હતી. એટલું જ નહિ મારા

કાંઠે રહેલાં પીપળાનાં વૃક્ષો નીચે સૌ વિસામો લેતાં હતાં. આજે પીપળો પણ સુકાઈ ગયો અને હું પણ સુકાઈ ગઈ. મારા માટે પણ પાણી લેતો આવજે ને !

રામુએ કહ્યું, સારું !

રામુ ત્યાંથી આગળ ચાલ્યો. રસ્તામાં એક નદી આવી. નદી પણ સૂકી હતી. રામુએ પણ નિસાસો નાખ્યો. તે નદીમાંથી પસાર થઈ રહ્યો હતો, ત્યાં તો નદીમાંથી અવાજ આવ્યો. રામુ બેટા, ક્યાં જાય છે ?

રામુએ કહ્યું, ‘પાણીની શોધમાં !’

નદીએ કહ્યું, જો રામુ, આખા વગડાને પાણી પૂરું પાડી લીલોછમ રાખતી હતી. છેલ્લાં બે ત્રણ વર્ષથી વરસાદ ન પડવાથી, મારી આવી હાલત થઈ છે. મારા માટે પાણી લેતો આવજે ને’!

રામુએ કહ્યું, ‘સારું’.

રામુ ચાલી ચાલીને ખૂબ થાકી ગયો હતો. તેણે એક ઝાડ નીચે વિસામો લેવાનું વિચાર્યું. ઝાડના છાંયામાં આડો પડ્યો. થાકને લીધે તે ઘસઘસાટ સૂઈ ગયો.

આકાશમાંથી વરુણ દેવતા રામુને જોઈ રહ્યા હતા. તેઓ રામુ ઉપર પ્રસન્ન થયા. રામુ જાગ્યો ત્યારે તેઓ રામુની સામે આવ્યા. તેઓ રામુને કહેવા લાગ્યા, 'વત્સ તું ક્યાં જાય છે' ?

રામુએ કહ્યું, હે વડીલ ! હું પાણીની શોધમાં જાઉં છું. આપ કોણ છો ?

વરુણ દેવતાએ કહ્યું, ભાઈ રામુ, હું જ પાણીનો દેવતા છું. તારા પ્રયત્નથી હું ખૂબ જ ખુશ થયો છું. તું માગે તે વરદાન તને આપું.

રામુ તો સાંભળી ખૂબ ખુશ થયો. તેના આનંદનો પાર ન રહ્યો. તેણે વરુણ દેવતાને કહ્યું, "વરુણ દેવતા, તમારા વિના આખી પૃથ્વીના જળસ્ત્રોતો સુકાઈ ગયા છે. પશુ, પક્ષી, વનસ્પતિ પાણી વિના તડપે છે. આપ આખી પૃથ્વીને પાણીથી ભરી દો."

વરુણ દેવતાએ કહ્યું, "સારું રામુ, હું જરૂરથી આખી પૃથ્વીને પાણીથી ભરી દઈશ. પણ તને ખબર છે વરસાદ કેમ નથી આવતો ? બધા જ લોકો પોતાના માટે પાણી વાપરે છે. પણ કોઈને વૃક્ષ ઉછેરવાનું સૂઝતું નથી. વૃક્ષો કપાય છે ખરાં, પણ નવાં ઉગાડાતાં નથી."

રામુએ કહ્યું, "વરુણ દેવતા અમે દરેક બાળક એક એક વૃક્ષ વાવીશું, અને મોટું કરીશું. આ અમારું વચન. પછી તો નિયમિત આવશો ને ? અને હા-કૂવા, વાવ, નદીને ભરી દેશોને ?"

વરુણ દેવતાએ કહ્યું, 'રામુ પાકું પ્રોમિસ.'

આટલું કહી વરુણ દેવતા અદૃશ્ય થઈ ગયા. આકાશમાં ઘનઘોર વાદળ છવાયાં, ચારે તરફ પાણી પાણી થઈ ગયું.

